

De geldscheppingsparadox

Banken creëren geld, maar moeten het ook lenen

Teunis Brosens

ING Economisch Bureau

Rotterdam – 20 september 2014
www.ing.com

Korte geschiedenis van geld en krediet

Krediet

Persoonlijke schuldrelaties

Niet verhandelbaar

Edelmetaalgeld

Intrinsieke waarde = nominale waarde

Onhandig

Bankbiljetten

Uitgegeven door elke bank

Niet overal
geaccepteerd, riskant

Goudstandaard

Niet per se 100% dekking

Inflexibel

Fiatgeld

Gebaseerd op vertrouwen overheid

Inflatierisico

Commerciële-bankgeld

Gedekt door bankbezittingen

Toezicht
noodzakelijk

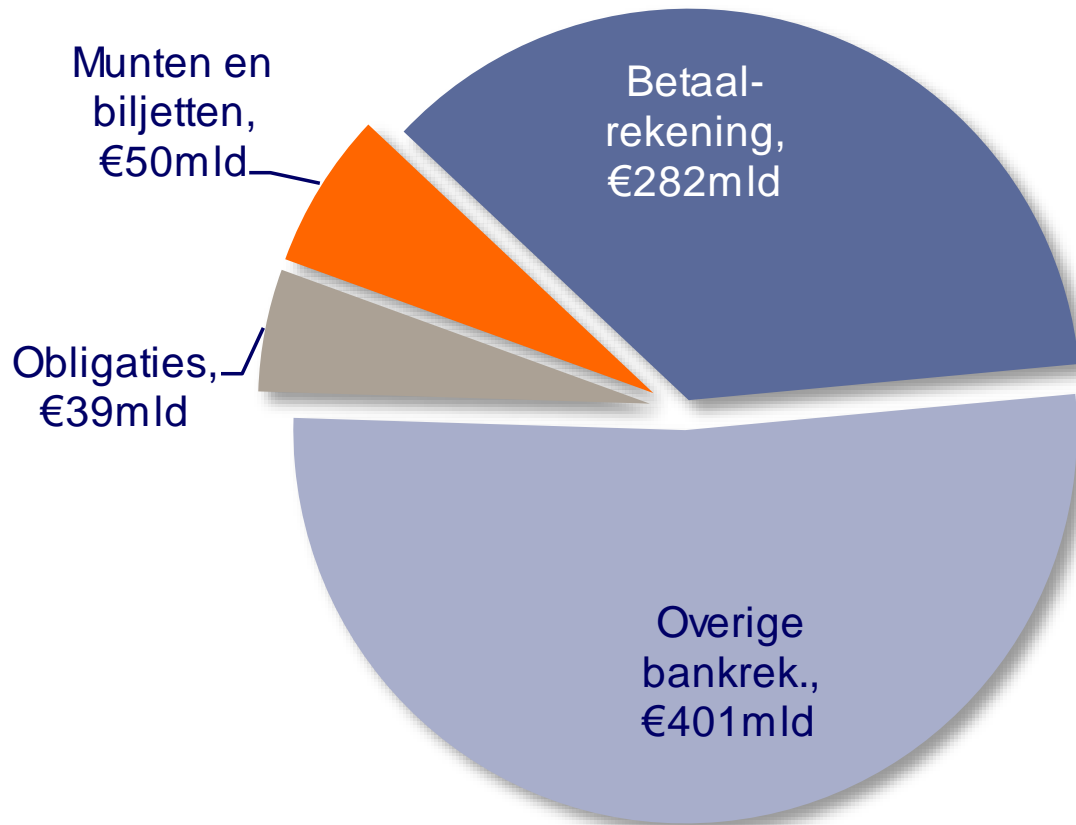
Cryptovaluta

Volledig elektronisch, decentraal

Waarde onzeker

Waaruit bestaat “geld” vandaag?

Geldbegrip “M3”, Nederland

Geld in NL

- €772mld

bestaande uit...

- Munten en biljetten (±6%)
- Vormen van bankschuld (±94%)

Ter referentie

- BBP NL €640mld
- BTC-waarde €8mrd

Hoe wordt geld gemaakt?

Door centrale banken

- Munten en biljetten in omloop
- *Quantitative easing*: opkopen (staats)obligaties en betalen met “nieuw” geld

Door commerciële banken

- Nieuwe lening creëert nieuw banktegoed ergens in bankwezen

Dus...

- “Banken maken gratis geld!”
- “Krediet financiert zichzelf!” “Baron von Münchhausen!”

Neen!

- Geld is geen **bezit** van de bank, maar een **schuld**
- **Geldscheppingsparadox**: Individuele bank moet wel degelijk financiering zoeken voor kredietverlening

Geldschepping bij een hypotheeklening

Bank A

Bezittingen	Schulden
Lening aan K +100	
Kas/reserves -100	

Koper K

Bezittingen	Schulden
Huis H +100	Lening van A +100

Bank B

Bezittingen	Schulden
Kas/reserves +100	Tegoed van V +100

Verkoper V

Bezittingen	Schulden
Huis H -100	
Tegoed bij B +100	

Mogelijke reacties bank A

Bank A			
Bezittingen		Schulden	
Lening aan K	+100		
Kas/reserves	-100		

Bank wil (of moet) voorraad kasgeld en reserves aanzuiveren...

Hoe?

1. Tegoeden aantrekken...
2. Obligatie uitgeven...
3. Lenen bij (centrale) bank...
4. Activa verkopen

Kas/reserves	+100	Tegoeden	+100
Kas/reserves	+100	Obligaties	+100
Kas/reserves	+100	Lening	+100
Kas/reserves	+100		
Overige activa	-100		

Iedere regel heeft zijn uitzonderingen...

Als verkoper bij zelfde bank zit als koper

- Krediet en banktegoed ontstaan op zelfde bankbalans

Niet elk krediet leidt tot geldschepping

- Als verkoper geld gebruikt om krediet af te lossen, geen netto geldschepping
- Als geld naar het buitenland “verdwijnt”
- Kredietverlening door niet-banken (aandeel niet-bancair krediet $\pm 35\%$)

Niet alle geldschepping (of -vernietiging) komt door kredietverlening

- Activatransacties banken
- Verschuivingen tussen bankobligaties en banktegoeden
- Centrale-bankacties

Wat houdt krediet-/geldschepping in het gareel?

Reserve-eisen?

- **Neen!** Op verzoek verstrekt door centrale bank

Rente

- Centrale bank stuurt krediet/geld indirect via rentevoet

Extern toezicht

- Eisen aan liquiditeit en solvabiliteit

Intern risicomanagement

- Spreiding van risico's

Beschikbaarheid onderpand

- Zekerstelling van krediet

Beschikbaarheid financiering

Is het huidige systeem nu goed of slecht?

Kredietverlening & geldschepping zijn niet goed of slecht

- Kan goed/productief of slecht/onproductief worden aangewend

Productief

- Investerings in nieuwe fabrieken en wegen
- Nieuwbouw woningen
- Bedrijfsovername
- Consumption smoothing

Niet productief

- Overinvesteringen (China)
- Overinvesteringen (VS)
- Fusie-/overnamezeepbel
- Overkreditering

Wat is het verschil met cryptovaluta?

Centrale bank...

- beïnvloedt indirect geldhoeveelheid
- waarborgt (o.a.) prijsstabiliteit
- kan ingrijpen bij teveel fluctuaties (bijv. wisselkoers)

Geen centrale autoriteit (doel!)

- Δ geldhoeveelheid ligt vast
- prijzen vogelvrij
- wisselkoers vogelvrij

Algoritme

- reguleert geldhoeveelheid
- kan prijsstabiliteit borgen?
- kan wisselkoers stabiliseren?

Conclusie

- Geld is geen **bezit** van de bank, maar een **schuld**
- Geld wordt gedekt door bankbezittingen

De geldscheppingsparadox

- *Collectief* scheppen banken tegoeden door kredietverlening...
- ...maar krediet van bank A kan tot banktegoed bij bank B leiden...
- ...dus *individuele* bank moet iedere lening financieren

Grenzen aan geldschepping

- Centrale bank stuurt met rente
- Bank let op liquiditeit, solvabiliteit, rendement, risico, onderpand, financiering

Niet alle geldschepping komt door bancair krediet en v.v.

Geld en krediet nuttig en nodig; maar alles met mate!

Disclaimer

Copyright 2014 ING Bank N.V.

Alle rechten zijn uitdrukkelijk voorbehouden.

De informatie in dit rapport geeft de persoonlijke mening weer van de analist(en) en geen enkel deel van de beloning van de analist(en) was, is, of zal direct of indirect gerelateerd zijn aan het opnemen van specifieke aanbevelingen of meningen in dit rapport. De analisten die aan deze publicatie hebben bijgedragen voldoen allen aan de vereisten zoals gesteld door hun nationale toezichthouders aan de uitoefening van hun vak. Deze publicatie is opgesteld namens ING Bank N.V., gevestigd te Amsterdam en slechts bedoeld ter informatie van haar cliënten. ING Bank N.V. is onderdeel van ING Groep N.V. Deze publicatie is geen beleggingsaanbeveling noch een aanbieding of uitnodiging tot koop of verkoop van enig financieel instrument. ING Bank N.V. betreft haar informatie van betrouwbaar geachte bronnen en heeft alle mogelijk zorg betracht om er voor te zorgen dat ten tijde van de publicatie de informatie waarop zij haar visie in dit rapport heeft gebaseerd niet onjuist of misleidend is. ING Bank N.V. geeft geen garantie dat de door haar gebruikte informatie accuraat of compleet is. De informatie in dit rapport kan gewijzigd worden zonder enige vorm van aankondiging. ING Bank N.V. noch één of meer van haar directeuren of werknemers aanvaardt enige aansprakelijkheid voor enig direct of indirect verlies of schade voortkomend uit het gebruik van (de inhoud van) deze publicatie alsmede voor druk- en zetfouten in deze publicatie. Auteursrecht en rechten ter bescherming van gegevensbestanden zijn van toepassing op deze publicatie. Overneming van gegevens uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron wordt vermeld. In Nederland is ING Bank N.V. geregistreerd bij en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten.